

Ceynowa-Gieldon M. 1976. *Ostnice sekcji „Pennatae” w Polsce. Die Federgräser der Sektion Pennatae in Polen*. Rozprawy Uniw. M. Kopernika, Toruń.

Ceynowa-Gieldon M. 2001. *Stipa Joannis Čelak. Ostnica Jana*. W: *Polska Czerwona Księga Roślin – Paprotniki i Rośliny Kwiatowe*, (red. Kaźmierczakowa R., Zarzycki K.). Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków: 461–463.

Czubiński Z. 1950. *Zagadnienie geobotaniczne Pomorza. Badania fizjograficzne nad Polską Zachodnią*, 2 (4). Poznań: 500–501.

Falkowski M. (red.) 1982. *Trawy polskie*. PWRiL, Warszawa: 427–429.

Fijałkowski D. 1964. *Zbiorowiska kserotermiczne okolic Izbicy na Wyżynie Lubelskiej*. Annales UMCS sec. C vol. XIX, 14, Lublin: 239–259.

Górska-Zajączkowska M., Jańczak J., Węglarski K. 1989. *Ostnica Jana (Stipa joannis Čel.) rzadki i zagrożony gatunek flory Polski*. *Stipa joannis Čel. Rare and threatened species of Polish flora*. Wiad. Bot. 33 (3): 95–110.

Medwecka-Kornaś A. 1959. *Roślinność rezerwatu stepowego „Skorocice” k. Buska*. Ochr. Przyr. 26. Kraków: 172–260.

Meusel H. 1965. *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora*. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena.

Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów naturalnych i Leśnictwa z 06.04.1995 r. W sprawie ochrony gatunkowej roślin. Dz. U. Nr 41, z dn. 18.04.1995, Warszawa.

Zarządzenie Nr 35 Wojewody Zamojskiego z dnia 10.XI.1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. D. U. Woj. Zamojskiego Nr 18, poz. 302, z dn. 28.XII.1989, Zamość.

Zarzycki K., Szelağ Z. 1992. *Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce*. W: *Lista roślin zagrożonych w Polsce*, (red.) Zarzycki K., Wojewoda W., Heinrich Z. Wyd. 2. Inst. Bot. PAN, Kraków.

Gwiazdosz prążkowany *Geastrum striatum* DC. w Parku Krajobrazowym im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego

Rodzaj gwiazdosz *Geastrum* był zaliczany do rodziny *Geastraceae* i do rzędu *Lycoperdales*, ostatnio jednak tę rodzinę umieszcza się w rzędzie *Phallales* (Kirk i in. 2001). Gwiazdosze odznaczają się bardzo charakterystyczną budową. Ich owocniki początkowo są kuliste, w miarę dojrzewania

zewnątrzną warstwą (egzoperidium) pęka promieniście od szczytu i rozpiera się trójkątnymi płatkami odsłaniając warstwę wewnętrzną (endoperidium) okrywającą glebę. Gwiazdoszowate najczęściej rosną na stanowiskach kserotermicznych, na murawach i w lasach, czasem występują także w zbiorowiskach antropogenicznych (Rudnicka-Jezińska 1991).

W Polsce stwierdzono występowanie 17 gatunków gwiazdoszy (Rudnicka-Jezińska 1991). Wszystkie umieszczone są na czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce (Wojewoda, Ławrynowicz 1992). Dwa gatunki są uznane za wymarłe (Ex), osiem – za wymierające (E), pięć – narażone na wymarcie (V) i dwa – rzadkie (R). Również w skali całej Europy gwiazdosze są grupą zagrożoną. Na europejskiej czerwonej liście zagrożonych grzybów wielkoowocnikowych znajduje się 16 spośród 17 występujących w Polsce (Ing 1993).

Gwiazdosz prążkowany (kategoria zagrożenia E) jest grzybem występującym pojedynczo lub grupami na żyznej ziemi, w miejscach zacienionych, w zaroślach, parkach i lasach. Dokładny opis tego gatunku podaje Rudnicka-Jezińska (1991). Ostatnio opublikowano nowe stanowiska tego grzyba z Równiny Opolskiej (Spałek 1996), Rostocza, Tarnowa oraz Bolestraszyce k. Przemysła (Wojewoda 2000).

Na terenie Parku Krajobrazowego im. gen. Dezyderygo Chłapowskiego usytuowanego około 60 km na południe od Poznania gatunek ten został znaleziony w 4 miejscach. Są to:

Kopaszewo – śródłukowe zadrzewienie kępowe o powierzchni około 500 m². W drzewostanie dominuje topola *Populus* sp., duży udział ma jesion *Fraginus excelsior*, w domieszce rośnie kasztanowiec *Aesculus hippocastanum*. Warstwę krzewów buduje głóg jednoszyjkowy *Crataegus monogyna*, a w runie duży udział mają gatunki łąkowe – ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, złoć żółta *Gagea lutea*, piżmaczek wiosenny *Adora moschatelina* i fiołek wonny *Viola odorata*.

Na nagiej, pozbawionej roślinności zielnej, ziemi u podstawy topoli, 8.09.2000 znaleziono 2 owocniki i 4.09.2002 – 7 owocników.

Kopaszewo – aleja kasztanowcowa wzdłuż polnej drogi. Warstwy krzewów brak, w runie duży udział mają trawy – kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, kostrzewa czerwona *Festuca rubra*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i wiechlina roczna *Poa annua*, nitrofilne byliny – pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica* i mierznicza czarna *Ballota nigra*, a także chwasty – komosa biała *Chenopodium album*, tasznik pospolity *Capsella bursa-pastoris*, jasnota purpurowa *Lamium purpureum* i gwiazdnica pospolita *Stellaria media*.

Na nagiej ziemi u podstawy kasztanowca 21.08.2001 znaleziono 1 owocnik, a 4.09.2002 - 3 owocniki.

Rąbiń – brzeg lasu o charakterze zdegradowanego łągu. W drzewostanie występuje wyłącznie jesion, w warstwie krzewów dominuje dereń świdwa

Cornus sanguinea, w domieszce rośnie głóg jednoszyjkowy. W runie zaznacza się udział gatunków łęgowych, rośnie tu między innymi ziarnopłon wiosenny i starzec leśny *Stachys sylvatica*, duży udział ma podagrzyk *Aegopodium podagraria*, a także sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*.

Na nagiej ziemi, u podstawy jesionu 10.07.2000 znaleziono 5 owocników, 29.08.2000 – 2 owocniki, 8.08.2001 – 25 owocników i 10.09.2002 – 2 owocniki.

Rąbiń – pas krzewów przydrożnych składający się głównie z głogu jednoszyjkowego. W runie duży udział mają gatunki z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*: rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, stokłosa miękka *Bromus mollis*, kupkówka pospolita, kostrzewa łąkowa *Festuca pratensis* i wiechlina łąkowa, a także gatunki z klasy *Artemisietea*: szczaw tępolistny *Rumex obtusifolius*, pokrzywa zwyczajna, mierznicza czarna i trybula leśna *Anthriscus sylvestris*.

3.08.2000 znaleziono tam 3 owocniki. Pomimo poszukiwań w kolejnych latach nie znaleziono owocników na omawianym stanowisku.

Wydaje się, że stanowiska w Kopaszewie i na brzegu lasu w Rąbiniu aktualnie nie są zagrożone, natomiast stanowisko w Rąbiniu w pasie głogowym jest niszczone przez zabiegi w nim stosowane. Polegają one na silnym przycinaniu głogów co kilka lat, jak również poszerzaniu polnej drogi, przy której zadrzewienie jest usytuowane.

Anna K u j a w a

PIŚMIENNICTWO

Ing B. 1993. *Towards a Red List of Endangered European Macrofungi*. In: Pegler D. N., Boddy L., Ink B., Kirk P. M. (eds.) *Fungi of Europe: Investigation, Recording and Conservation*. Royal Botanic Gardens, Kew: 231–237.

Kirk M. P., Cannon P. F., David J. C., Stalpers J. A. (eds.). 2001. *Ainsworth and Bisby's dictionary of fungi*. CAB International, Wallingford, ss. xi + 655.

Rudnicka-Jeziarska W. 1991. *Purchawkowe (Lycoperdales), Tęgoskórowe (Sclerodermatales), Pałeczkowate (Tulostomatales), Gniazdnicowe (Nidulariales), Sromotnikowe (Phallales), Osiakowe (Podaxales)*. W: Skirgiełło A. (red.). *Grzyby (Mycota) 23. Podstawczaki (Basidiomycetes)*. Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.

Spalek K. 1996. *Gwiazdosz prążkowany Geastrum striatum na Równinie Opolskiej*. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 52, 5: 98–99.

Wojewoda W. 2000. *New localities of rare and threatened species of Geastrum (Lycoperdales) in Poland*. *Acta Mycol.* 35 (2): 145–151.

Wojewoda W., Ławrynowicz M. 1992. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce. W: Lista roślin zagrożonych w Polsce (red. Zarzycki K., Wojewoda W. Heinrich Z.). Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.

Grzyby chronione na terenie Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego

Park Krajobrazowy im. gen. Dezyderego Chłapowskiego powstał w 1992 r. w celu ochrony kulturowego krajobrazu rolniczego z wprowadzoną na początku XIX wieku siecią zadrzewień śródpolnych. Na obszarze Parku przeważają pola uprawne i użytki zielone (ok. 74%), a lasy i zadrzewienia śródpolne zajmują jedynie ok. 15%. Praktycznie wszystkie siedliska i zbiorowiska roślinne poddane są silnej antropopresji wynikającej z gospodarki prowadzonej na terenie Parku. Lasy i zadrzewienia są w większości rozproszone, a w jedynych dwóch większych kompleksach intensywna gospodarka leśna prowadzi do zubożenia gatunkowego i wiekowego ujednolicenia fragmentów lasu (monokultura leśne), niezgodności nasadzeń w stosunku do siedlisk (np. częsta przewaga sosny *Pinus sylvestris* na siedliskach grądowych) oraz znacznego udziału gatunków obcych (m.in. robinii *Robinia pseudacacia*, dębu czerwonego *Quercus rubra*, daglezi *Pseudotsuga tarifolia*) (Bałazy, Ratyńska 1988, Bałazy i in. 1990, Ratyńska 1990, Ryszkowski 1996–1998). Do zbiorowisk o najbardziej naturalnym charakterze zaliczyć można niewielkie enklawy olesów i lęgów w dolinach cieków oraz nie pielęgnowane fragmenty parków wiejskich (Ratyńska 1986, Ratyńska 1990, Gołdyn, Arczyńska-Chudy 1998).

Informacje na temat grzybów wielkoowocnikowych występujących na tym terenie są nieliczne. Prace Goszczyńskiego i in. (1980) oraz Danielewicz i Malińskiego (1999) dotyczą jedynie purchawicy olbrzymiej. Dopiero w końcu lat 90-tych pojawiły się szersze opracowania (Kujawa, Karg 1997, Bujakiewicz, Kujawa 2000, Strakulska 2001, Lisiewska, Strakulska 2002). Z literatury znanych jest 6 gatunków grzybów chronionych występujących na obszarze Parku. W niniejszej pracy zaktualizowano i uzupełniono dane o nowe gatunki i stanowiska.

Poniżej zamieszczono wykaz gatunków grzybów objętych ochroną (na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska... 2001) i ich stanowisk (w przypadku, gdy gatunek umieszczony jest na czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych podano także kategorie zagrożenia wg Wojewody i Ławrynowicz (1992). V oznacza gatunki narażone na wymieranie, R – gatunki rzadkie, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu.